

УДК 658.27

Готра В.В.*доктор економічних наук,
доцент кафедри економіки підприємства
Ужгородського національного університету***Рипич В.В.***студентка
Ужгородського національного університету***Дячок А.В.***студентка
Ужгородського національного університету*

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена пошукам шляхів, які забезпечать підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. Дано порівняльний аналіз підходів до визначення сутності основних засобів. У статті висвітлено основні показники, які показують ефективність використання основних засобів, а також розглянуто можливі варіанти вдосконалення значень цих показників.

Ключові слова: основні засоби, удосконалення використання основних засобів, фондодіддача, показник екстенсивного завантаження обладнання, показник інтенсивного навантаження обладнання, просте обладнання.

Готра В.В., Рипич В.В., Дячок А.В. УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ С ЦЕЛЬЮ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Статья посвящена поискам способов, которые обеспечат повышение эффективности использования основных средств предприятия. Дан сравнительный анализ подходов к определению сущности основных средств. В статье отражены основные показатели, которые показывают эффективность использования основных средств, а также рассмотрены возможные варианты совершенствования значений этих показателей.

Ключевые слова: основные средства, совершенствование использования основных средств, фондодотдача, показатель экстенсивной нагрузки оборудования, показатель интенсивной нагрузки оборудования, простое оборудование.

Hotra V.V., Ripych V.V., Dyachok A.V. IMPROVEMENT OF FIXED ASSETS IN ORDER TO ENHANCE ECONOMIC ACTIVITIES

The article is devoted to finding ways that will ensure more efficient use of fixed assets of the company. It is given a comparative analysis of approaches to determining the nature of fixed assets. The article highlights key indicators that show the effectiveness of fixed assets, and options for improving the values of these parameters are considered.

Keywords: fixed assets, improvement of fixed assets, fixed assets turnover ratio, factor of intensive load equipment, factor of extensive load equipment, idle time of equipment.

Постановка проблеми. Подолання спаду виробництва, масштабна модернізація та відновлення відтворювального процесу в усіх його ланках є найбільш важливими проблемами сучасної економіки України. Усе це відбувається водночас з повною відсутністю або нестачею власних обігових коштів, низькою ліквідністю активів вітчизняних підприємств, застарілою матеріально-технічною базою та недосконалою законодавчою базою, що тією чи іншою мірою регламентує їх діяльність. Від ефективного та раціонального використання основних виробничих фондів значною мірою залежать фінансовий стан підприємства та його виробничо-господарська діяльність. Надійність, довговічність та модернізація основних засобів, відповідно до останніх досягнень у сфері науки і техніки, є головними проблемами, від яких залежить подальша робота підприємства. Ефективне використання основних фондів приводить до збільшення обсягу виробництва. Отже, на перший план у роботі підприємства виходить саме питання ефективності, і саме від його вирішення залежать фінансовий стан підприємства та його конкурентоспроможність на ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало вітчизняних і зарубіжних науковців присвятили свою діяльність вивченню питань щодо удосконалення використання основних засобів з метою підвищення ефективності господарської діяльності. Теоретичні та практичні аспекти цього питання висвітлені

у роботах таких вчених, як С.Ф. Покропивний [2], С.В. Мочерний [4], В.Н. Сердюк [6], В.Г. Андрійчук, В.М. Івахненко, В.В. Бабич, В.Д. Базилевич, І.В. Ковальчук.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Розвиток виробництва є невіддільним від проблеми ефективного використання основних засобів. Після розгляду наукових праць названих вчених можна зробити висновок про те, що питання удосконалення використання основних засобів вивчені недостатньо, залишаються дискусійними питання щодо визначення основних засобів економічної категорії, їх класифікації, дослідження галузевих особливостей формування та відтворення, забезпечення ефективності їх використання.

Мета статті полягає у пошуку шляхів удосконалення використання основних засобів з метою підвищення ефективності господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасній економічній літературі існує чимало пояснень терміна «основні засоби». Так, С.Ф. Покропивний визначає основні засоби як засоби праці, які мають вартість; функціонують у виробництві тривалий час у своїй незмінній споживчій формі; їх вартість переноситься конкретною працею на вартість продукції, що виробляється (на платні послуги), частинами за ступенем зношення [2].

В.Н. Сердюк визначає основні засоби як засоби праці, ціна яких перевищує встановлений підпри-

емством вартісний ценз, а термін експлуатації яких перевищує один рік (чи операційний цикл, якщо він більший за рік), в первісній натуральній формі як засоби праці (машини, обладнання, прибори та інструменти) чи як матеріальні умови праці (будівлі, споруди, інвентар) [6, с. 125].

Згідно із законодавством основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року [5].

На виробничу структуру основних засобів впливають такі фактори:

- характер продукції, що випускається, її складність і особливості виробництва;
- тип виробництва;
- технічний рівень виробництва;
- рівень концентрації, спеціалізації, кооперування, комбінування і диверсифікації виробництва;
- географічні та кліматичні умови розташування підприємства (тобто розміщення підприємств на території країни).

Кожний фактор по-різному впливає на структуру виробничих засобів. Поліпшити структуру можна за рахунок оновлення та модернізації устаткування, ефективнішого використання виробничих приміщень, установлення додаткового устаткування на вільній площі та ліквідації зайвого й малоефективного устаткування.

Удосконалення використання основних засобів з метою підвищення ефективності господарської діяльності полягає в досягненні найбільших результатів за відповідного рівня розвитку продуктивних сил порівняно з витратами праці, використаними на створення суспільного продукту.

Кращих результатів підприємство може досягти шляхом своєчасного переозброєння виробництва, яке полягає в застосуванні нової техніки, більш продуктивної та економічної. Впровадження досягнень науково-технічного прогресу дасть змогу підвищити рівень механізації та автоматизації виробництва, продуктивності праці робітників, сприятиме економії матеріальних витрат, підвищуватиме культуру та безпеку виробництва.

Подовження періоду функціонування основних фондів дасть змогу зменшити обсяг щорічної заміни спрацьованих засобів праці, а за рахунок цього дасть можливість спрямовувати більше ресурсів на розширене відтворення, але при цьому знижуватиметься загальна продуктивність діючих основних фондів. Саме тому терміни експлуатації машин і устаткування мають бути оптимальними на підприємстві, тобто такими, що забезпечують найменші

витрати суспільної праці на їх виготовлення і використання у виробничому процесі протягом усього періоду їх функціонування.

Оновлення основних засобів на більшості підприємств є досить незначним. Така ситуація є надзвичайно загрозливою. В умовах ринкової економіки це може зумовити проблеми функціонування та виживання підприємства в умовах жорсткої конкуренції. Оновлені основні засоби повинні мати більш високі якісні параметри порівняно з якісними параметрами основних фондів, що вже функціонують.

Найбільш узагальненим показником, що характеризує рівень використання діючих основних виробничих засобів, є показник фондовіддачі – випуск продукції на одну грошову одиницю вартості основних засобів по галузі, підприємству чи об'єкту.

Основними способами підвищення показника фондовіддачі є:

1) збільшення часу роботи машин, устаткування (введення в дію нового устаткування; ліквідація внутрішніх простоїв; скорочення часу ремонту обладнання);

2) оптимальне завантаження техніки;

3) технічне вдосконалення виробничих основних засобів, тобто реконструкція та модернізація устаткування.

Головною ознакою підвищення рівня ефективного використання основних засобів на підприємстві є зростання обсягу виробництва продукції. Кількість виробленої продукції за ознакою наявності основних засобів залежить, з одного боку, від фонду часу продуктивної роботи машин та устаткування протягом визначеного періоду часу, тобто від їхнього екстенсивного завантаження, а з іншого – від ступеня використання знарядь праці за одиницю часу (інтенсивного навантаження).

Отже, усю сукупність заходів щодо удосконалення використання основних засобів з метою підвищення ефективності господарської діяльності можна умовно поділити на дві групи:

- збільшення екстенсивного завантаження;
- підвищення інтенсивного навантаження.

Рис. 1. Механізм підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві [3, с. 170]

Коефіцієнт інтенсивного завантаження устаткування визначається відношенням фактичної продуктивності устаткування, що використовується на підприємстві, до його нормативної продуктивності, тобто технічно обґрунтованої, прогресивної. Він передбачає підвищення ступеня завантаження виробничих потужностей в одиницю часу.

Статистична звітність містить систему підсумкових взаємозалежних показників, що характеризують результати й умови діяльності підприємства за встановлений період часу, і є основним інструментом процедури оцінки ефективності господарської діяльності підприємства [1]. Проте не кожне підприємство вважає за доцільне вносити в неї точну інформацію про час роботи, простоїв та перерв виробничого обладнання.

На багатьох організаціях відсутній облік цілоденних та внутрішньо-змінних простоїв. У частині другій статті 113 Кодексу законів про працю України зазначається, що про початок простою, крім простою структурного підрозділу чи всього підприємства, працівник повинен попередити власника або уповноважений ним орган чи бригадира, майстра, інших посадових осіб. У законодавстві не встановлено положення про те, письмово чи усно повинно відбуватися таке повідомлення. Через цю обставину багато підприємств не приділяє належного значення цим повідомленням, інколи навіть ігноруючи їх. Відсутність подібного обліку зумовлює неможливість точного розрахунку двох вищевказаних показників, а це робить недостовірним визначення резервів удосконалення використання основних засобів з метою підвищення ефективності господарської діяльності за рахунок збільшення екстенсивного та інтенсивного завантаження основних засобів.

Таким чином, вважаємо доцільним запровадити на підприємствах документальне оформлення актів простою. В акті зазначають обставини та причини простою, точний початок і дату його закінчення, наслідки та пропозиції роботодавцю щодо способів подолання наслідків.

Слід також чітко зазначити початок та закінчення регламентованих перерв – час, коли робітник не працює з причин, заздалегідь передбачених, об'єктивно необхідних, зумовлених технологією і організацією виробництва. Облік цього виду простою необхідний для того, щоб оптимізувати процес виробництва.

Якщо на підприємстві наявний облік простоїв, то фахівцям не коштуватиме значних зусиль визначити основні причини втрат робочого часу обладнання та відповідно до цього розробити комплекс заходів, які допоможуть передбачити та попередити майбутні можливі причини зупинки виробничого процесу.

Відповідно до отриманих даних під час розрахунку коефіцієнтів завантаження обладнання розробляють основні шляхи удосконалення використання основних засобів з метою підвищення ефективності господарської діяльності.

Екстенсивне поліпшення використання основних засобів передбачає збільшення часу роботи технічних засобів шляхом скорочення і ліквідації їх внутрішніх простоїв за рахунок підвищення якості ремонтного обслуговування, своєчасного забезпечення основного виробництва робочою силою, сировиною, матеріалами, паливом тощо. Підприємство значно поліпшить екстенсивне завантаження засобів праці, якщо знизить частку недіючого устаткування, а також введе з експлуатації зайве й неефективне устаткування, зможе організувати завдяки цьому повноцінну двозмінну роботу [7, с. 54].

Інтенсивне поліпшення використання основних засобів передбачає підвищення ступеня завантаження виробничих потужностей за одиницю часу. Підприємство зможе досягнути цього за рахунок модернізації діючих машин і механізмів, встановлення оптимального режиму їхньої роботи. До важливих факторів, що зумовлюють зростання продуктивності устаткування за одиницю часу, належать також запровадження нових технологій, інтенсифікація виробничих процесів [7, с. 54].

Вирішальне значення для підвищення рівня інтенсивного використання основних засобів мають своєчасна заміна та модернізація фізично спрацьованого й технічно застарілого устаткування. Для підтримування порівняно високого технічного рівня виробництва на підприємствах треба щорічно замінювати 4–6% і модернізувати 6–8% діючого парку машин, устаткування та інших видів знарядь праці [8].

Щоб використовувати основні засоби справді ефективно, значну увагу слід приділяти не тільки вивченню і вдосконаленню технічних параметрів обладнання, але й залученню спеціалістів під час проведення капітальних ремонтів. Також доцільно користуватися послугами висококваліфікованих маркетологів в питаннях дослідження ринку, удосконалювати планування, управління й організацію праці та виробництва. Слід також звернути увагу на повноту використання можливостей наявних основних фондів: якщо устаткування не використовується на повну потужність, то слід подумати про вигоду продажу чи здачі в оренду основних засобів, які не використовуються, а також у разі потреби застосовувати орендне устаткування з метою підвищення ефективності виробництва.

Висновки. З наведеного вище можна зробити такі висновки. Вдосконалення використання основних засобів повинно містити в собі декілька головних груп резервів, які сприятимуть підвищенню ефективності господарської діяльності.

1) Технічне вдосконалення засобів праці:

- повна модернізація наявного обладнання згідно з останніми досягненнями НДДКР;
- комплексна автоматизація виробництва;
- виведення з експлуатації застарілого устаткування;
- усунення вузьких місць і диспропорцій у виробничій діяльності;
- переобладнання допоміжних та обслуговуючих виробництв;
- більш ефективне використання площ виробничих приміщень шляхом встановлення додаткового обладнання.

2) Збільшення тривалості роботи активної частини основних засобів:

- продаж чи здача в оренду основних засобів, потужність яких на підприємстві використовується не повною мірою;
- оптимізація процесів ремонтного обслуговування;
- чіткий облік та зниження простоїв та перерв шляхом запровадження відповідної системи звітності.

3) Оптимізація процесу організації та управління виробництвом:

- оптимізація організаційно-управлінської структури виробництва та управління;
- налагодження тісних зв'язків із постачальниками задля постійного та безперервного забезпечення матеріально-технічними ресурсами;

– комп'ютеризація процесів управління;
 – підвищення кваліфікації робочого персоналу;
 – створення матеріальних стимулів для працівників, що сприятиме підвищенню ефективності виробництва.

Саме вдосконалення використання основних засобів буде сприяти збільшенню виробництва продукції, підвищенню продуктивності праці та рентабельності, зниженню собівартості продукції.

Подальшого пошуку потребує питання вивчення і впровадження на підприємствах обліку простоїв. Саме цій тематиці будуть присвячені подальші дослідження з цієї теми.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вишневський В.В. Промислова політика: теоретичний аспект / В.В. Вишневський // Економіка України. – 2012. – № 2 (603). – С. 4–16.
2. Економіка підприємства : [підручник] / за заг. ред. С.Ф. Покро-

3. Економіка підприємства : [учебн. пособие] / [Л.Н. Нехорошева и др.] ; под ред. Л.Н. Нехорошевой. – Минск : БГЭУ, 2008. – 719 с.
4. Економічна енциклопедія : у 3 т. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000– . – Т. 1. / редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – 2000. – 864 с.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
6. Сердюк В.Н. Бухгалтерский учет : [учебное пособие] / В.Н. Сердюк. – 9-е изд., доп. – Донецк : ДонНУ, 2009. – 595 с.
7. Сідун В.А. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / В.А. Сідун, Ю.В. Пономарьова. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 356 с.
8. Яшан Ю.В. Напрямки підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів / Ю.В. Яшан // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки – 2012 – № 22. – Ч. II. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon_stat_20_1/66.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon_stat_20_1/66.pdf).

УДК 338.45.621

Гречко А.В.
*кандидат економічних наук,
 доцент кафедри економіки і підприємництва
 Національного технічного університету України
 «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Прокопенко Я.Г.
*студентка
 Національного технічного університету України
 «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДП «АНТОНОВ» З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті проведено дослідження економічної безпеки на сучасному підприємстві. Визначено поняття економічної безпеки на макrorівні та на рівні підприємства. Автором виокремлено основні цілі економічної безпеки ДП «Антонов», а також окреслено ризики, що впливають на економічну безпеку підприємства. На основі проведеного теоретичного дослідження визначено етапи мінімізації виробничо-технологічних ризиків ДП «Антонов». Також досліджено методику оцінки рівня економічної безпеки підприємства. На підставі отриманих результатів розрахунків визначено стан економічної безпеки ДП «Антонов». Проведене дослідження дало можливість розробити ряд практичних рекомендацій щодо покращення стану економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, економічна безпека підприємства, ризики, цілі економічної безпеки підприємства.

Гречко А.В., Прокопенко Я.Г. ИССЛЕДОВАНИЕ СОСТОЯНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГП «АНТОНОВ» С ЦЕЛЮ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье проведено исследование экономической безопасности на современном предприятии. Определено понятие экономической безопасности на макроуровне и на уровне предприятия. Автором выделены основные цели экономической безопасности ГП «Антонов», а также обозначены риски, влияющие на экономическую безопасность предприятия. На основе проведенного теоретического исследования определены этапы минимизации производственно-технологических рисков ГП «Антонов». Также исследована методика оценки уровня экономической безопасности предприятия. На основе полученных результатов расчетов определено состояние экономической безопасности ГП «Антонов». Проведенное исследование позволило разработать ряд практических рекомендаций по улучшению состояния экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность, экономическая безопасность предприятия, риски, цели экономической безопасности предприятия.

Grechko A.V., Prokopenko Ya.H. RESEARCH OF ECONOMIC SECURITY OF STATE ENTERPRISE "ANTONOV" TO INCREASE EFFICIENCY OF ACTIVITIES OF THE ENTERPRISE

In the article conducted research the economic security of the modern enterprise. Defined concept of economic security at the macrolevel and at the enterprise level. The author singled out the main goals of economic security "Antonov" and outlines the risks affecting economic security. On the basis of the theoretical research identified the stages to minimize production and technological risks of state enterprise "Antonov". Also researched method of assessing the level of economic security of enterprise. On the basis of the calculations identified the state of economic security of state enterprise "Antonov". The research made it possible to develop a number of practical recommendations to improve the economic security of enterprise.

Keywords: economic security, economic security, risks, goals of economic security.